
Anaditvaparishkarah

—
अनादि॒त्त्व॒प॒रि॒ष्कारः

—
Document Information

Text title : anAditvaparishkAraH

File name : anAditvaparishkAraH.itx

Category : misc, sachchidAnanda-shivAbhinava-nRisiMhabhAratI

Location : doc_z_misc_general

Author : Sachchidananda Shivabhinava Nrisimha Bharati Swamigal

Proofread by : PSA Easwaran psawaswaran at gmail.com

Latest update : November 9, 2018

Send corrections to : sanskrit@cheerful.com

This text is prepared by volunteers and is to be used for personal study and research. The file is not to be copied or reposted without permission, for promotion of any website or individuals or for commercial purpose.

Please help to maintain respect for volunteer spirit.

Please note that proofreading is done using Devanagari version and other language/scripts are generated using **sanscript**.

August 30, 2023

sanskritdocuments.org

ಅನಾದಿತ್ವಪರಿಷ್ಕಾರಃ

ಅನಾದ್ಯವಿದ್ಯಾಸಚಿವಃ ಕರೋತಿ ಯ ಇದಂ ಜಗತ್ .
ಸ ಪಾಯಾದನುಕಂಪಾದ್ವರ್ಚೇತಾಂಶ್ಚಂದ್ರಾರ್ಥಶೇಖರಃ .. 1..
ನನು ಕಿಮಿದಮನಾದಿತ್ವಮವಿದ್ಯಾಯಾಃ? ನ ತಾವ-
ತ್ಪ್ರಾಗಭಾವಾಪ್ರತಿಯೋಗಿತ್ವಂ, ಪ್ರಾಗಭಾವೇತಿವ್ಯಾಪ್ತೇಃ .
ಕಿಂ ಚ, ಸಿದ್ಧಾಂತೇ ಮೂಲಾವಿದ್ಯಾಯಾಂ ಲಕ್ಷಣಸಮನ್ವಯೇಽಪಿ
ತೂಲಾವಿದ್ಯಾನಾಂ ಸಾದಿತ್ವಾತ್ಪ್ರಾಸ್ತವ್ಯಾಪ್ತಿಶ್ಚ . ನ
ಚ “ಮಾಯಾಂ ತು ಪ್ರಕೃತಿಂ ವಿದ್ಯಾತ್” ಇತ್ಯಾದಿಶ್ರುತ್ಯಾ
ಮಾಯೈಕತ್ವಪ್ರತಿಪಾದನಾತ್, ಮಾಯಾವಿದ್ಯಯೋಶ್ಚೈಕ್ಯಾತ್,
ಮೂಲಾವಿದ್ಯಾಯಾ ಏವ ಲಕ್ಷ್ಯತ್ವಮಿತಿ ತೂಲಾವಿದ್ಯಾಸು
ಲಕ್ಷಣಾಸತ್ತ ಮಿಷ್ಠಮೇವೇತಿ ವಾಚ್ಯಂ; “ಇಂದ್ರೋ
ಮಾಯಾಭಿಃ ಪುರುರೂಪ ಈಯತೇ” ಇತ್ಯಾದಿಶ್ರುತ್ಯೈಕವಾಕ್ಯತಾ-
ಸಂಪತ್ತಯೇ “ಮಾಯಾಂ ತು” ಇತ್ಯಾದಿಶ್ರುತ್ಯಂತರ್ಗತೈಕವಚನಸ್ಯ
ಜಾತ್ಯೇಕಪರತಯೈವ ನೇಯತ್ವಾತ್ . ನ ಚ ವಿನಿಗಮನಾ-
ವಿರಹೇಣ “ಮಾಯಾಂ ತು” ಇತ್ಯಾದಿಶ್ರುತ್ಯೈಕವಾಕ್ಯತಾಸಂಪತ್ತಯೇ
“ಇಂದ್ರೋ ಮಾಯಾಭಿಃ” ಇತ್ಯಾದಿಶ್ರುತ್ಯಂತರ್ಗತಬಹುವಚನಸ್ಯ
ಮಾಯಾವೃತ್ತಿಗತಬಹುತ್ವಪರತ್ವಮೇವೋಚಿತಮಿತಿ ವಾಚ್ಯಂ;
ಏವಂ “ಅಯಮನಾದಿರನಂತೋ ನೈಸರ್ಗಿಕೋಽಧ್ಯಾಸಃ” ಇತ್ಯಾದಿ-
ಭಾಷ್ಯವಿರೋಧಾಪತ್ತೇಃ . ತತ್ರತ್ಯಾಧ್ಯಾಸಪದಸ್ಯಾವಿದ್ಯಾಪರತ್ವಾತ್ .
ನ ಚ ಭಾಷ್ಯಸ್ಥಾನಂತಪದಂ ನಾನೇಕತ್ವವಿಶಿಷ್ಟಪರಂ, ಅಪಿ ತು
ನಾಶರಹಿತಪರಮಿತಿ ವಾಚ್ಯಂ; ತಥಾ ಸತಿ “ಅಸ್ಯಾನರ್ಥಹೇತೋಃ
ಪ್ರಹಾಣಾಯ” ಇತ್ಯಾಧ್ಯಾಸನಾಶಪ್ರತಿಪಾದಕಭಾಷ್ಯವಿರೋಧಾಪತ್ತೇಃ .
ತಸ್ಮಾತ್ “ಇಂದ್ರೋ ಮಾಯಾಭಿಃ” ಇತ್ಯಾದಿಶ್ರುತಿಸ್ಥಬಹುವಚನಂ
ನ ಮಾಯಾವೃತ್ತಿಗತಬಹುತ್ವಪರಂ, ಕಿಂತು ಮಾಯಾಬಹುತ್ವಪರಮೇವೇತಿ
ತೂಲಾವಿದ್ಯಾನಾಮಪಿ ಲಕ್ಷ್ಯತ್ವಸ್ಯಾಂಗೀಕೃತತಯಾ ತಾಸು ಚ
ಪ್ರಾಗಭಾವಾಪ್ರತಿಯೋಗಿತ್ವರೂಪಾನಾದಿತ್ವಸ್ಯಾಭಾವಾದವ್ಯಾಪ್ತೇ-
ರ್ದುರದ್ಧರತಯಾ ನ ಪ್ರಾಗಭಾವಾಪ್ರತಿಯೋಗಿತ್ವಮನಾದಿತ್ವಂ .

ನ ಚ ತಾಸಾಂ ಪ್ರವಾಹತೋಽನಾದಿತ್ವಮಿತಿ ಶಂಕ್ಯಂ; ಪ್ರತ್ಯೇಕಮವಿದ್ಯಾ-
ವ್ಯಕ್ತೀನಾಂ ಸಾದಿತ್ವಾತ್, ಪ್ರವಾಹಸ್ಯ ಚಾವಸ್ತುತ್ವಾದಿತಿ ಚೇತ್ .
ಅತ್ರ ಕೇಚಿತ್- “ಕಾಲತ್ವವ್ಯಾಪಕತಾವಚ್ಛೇದಕಾವಿದ್ಯಾಕತ್ವಮೇವ
ಪ್ರವಾಹತೋಽನಾದಿತ್ವಂ, ಕಾಲತ್ವಂ ಚಾವಿದ್ಯಾಚಿತ್ಸಂಬಂಧಃ .
ಇತ್ಯಂ ಚ ಯತ್ರಾವಿದ್ಯಾಚಿತ್ಸಂಬಂಧರೂಪಕಾಲತ್ವಂ ತತ್ರಾವಿದ್ಯಾತ್ವಾ-
ವಚ್ಛಿನ್ನಾ ಕಾಚಿದ್ವ್ಯಕ್ತಿಸ್ತಿಷ್ಠತ್ಯೇವ . ಸಂಬಂಧಸತ್ತ್ವಸ್ಯ
ಸಂಬಂಧಿಸತ್ತ್ವವ್ಯಾಪ್ಯತ್ವಾತ್” ಇತ್ಯಾಹುಃ . ತನ್ನ; ಅವಿದ್ಯಾತ್ವೇ
ಕಾಲತ್ವವ್ಯಾಪಕತಾವಚ್ಛೇದಕತ್ವಂ ಹಿ ಕಾಲತ್ವಾಧಿಕರಣ-
ವೃತ್ಯತ್ಯಂತಾಭಾವಪ್ರತಿಯೋಗಿತಾನವಚ್ಛೇದಕತ್ವಮೇವ . ತಥಾ
ಚಾವಿದ್ಯಾಚಿತ್ಸಂಬಂಧರೂಪಕಾಲತ್ವವಿಗಮೇಽಪಿ ಬ್ರಹ್ಮಣಿ
ತದಧಿಕರಣತ್ವಂ ನಾಪೈತಿ . ಯಥಾ ಘಟ ಉತ್ಪತ್ತಿಕ್ಷಣಾ-
ವಚ್ಛೇದೇನ ಗಂಧಾಭಾವೇಽಪಿ ಗಂಧಾಧಿಕರಣತ್ವಂ ನ ಹೀಯತೇ .
ಇತ್ಯಂ ಚ ನಿರುಕ್ತಕಾಲತ್ವಾಧಿಕರಣೇ ಬ್ರಹ್ಮಣಿ ಮುಕ್ತತಾದಶಾಯಾಂ
ಕಸ್ಯಾಶ್ಚಿದವ್ಯವಿದ್ಯಾತ್ವಾವಭಿನ್ನವ್ಯಕ್ತೇರಭಾವಾತ್ ಅವಿದ್ಯಾತ್ವಸ್ಯ
ನಿರುಕ್ತಕಾಲತ್ವವ್ಯಾಪಕತಾವಚ್ಛೇದಕತ್ವಾಸಂಬಂಧವಾತ್ ..
ಗುರುಚರಣಾಸ್ತು-ಪ್ರವಾಹತೋ ಅನಾದಿತ್ವಂ ನಾಮ-
ಸ್ವಪ್ರಾಗಭಾವಾಧಿಕರಣಕಾಲತ್ವವ್ಯಾಪಕಸ್ವಸಜಾತೀಯಕತ್ವಂ .
ಯದ್ರೂಪಾವಚ್ಛಿನ್ನೇ ಲಕ್ಷಣಂ ಸಂಗಮನೀಯಂ ತದ್ರೂಪಾವಚ್ಛಿನ್ನಮೇವ
ಸ್ವಪದಾರ್ಥಃ . ಸ್ವಪದೇತಾವಿದ್ಯಾವ್ಯಕ್ತೇಃ ಪರಿಗ್ರಹೇ
ಸ್ವಪ್ರಾಗಭಾವಾಧಿಕರಣಕಾಲತ್ವಂ ಸ್ವಪೂರ್ವಕಾಲೇ ತತ್ರ
ಚಾವಿದ್ಯಾತ್ವೇನ ಸ್ವಸಜಾತೀಯವ್ಯಕ್ತೇರ್ನಿಯಮೇನ ಸತ್ತ್ವಾ ಲಕ್ಷಣ-
ಸಮನ್ವಯಃ . ಸ್ವಪ್ರಾಗಭಾವಾಧಿಕರಣಕಾಲತ್ವಮಿತ್ಯಸ್ಯ
ಸಾಮಾನಾಧಿಕರಣ್ಯಸಂಬಂಧೇನ ಸ್ವಪ್ರಾಗಭಾವವಿಶಿಷ್ಟ-
ಕಾಲತ್ವಮಿತ್ಯರ್ಥಃ . ತಥಾ ಚ ಮುಕ್ತದಶಾಯಾಂ ಬ್ರಹ್ಮಣಿ
ಕಾಲತ್ವಾಧಿಕರಣತ್ವಸತ್ತ್ವೇಽಪಿ ಸ್ವಪ್ರಾಗಭಾವಾಭಾವಾನ್ನ
ಪೂರ್ವೋಕ್ತದೋಷಾವಕಾಶಃ ..
ಯದಿ ಕಶ್ಚಿದ್ಬ್ರೂಯಾತ್- “ಸಿದ್ಧಾಂತೇ ಪ್ರಾಗಭಾವಾನಂಗೀಕಾರೇಣ
ಪ್ರಾಗಭಾವಘಟಿತೋಽಯಂ ಪರಿಷ್ಕಾರೋ ನ ಸಾಧೀಯಾನ್” ಇತಿ,
ತಂ ಪ್ರತಿಬ್ರೂಯಾತ್- ಸಿದ್ಧಾಂತೇಽಪ್ಯಸತ್ತ್ವಾರ್ಯವಾದಾಪತ್ತಿಭಿಯಾ
ಕಾರ್ಯಾಣಾಂ ಪ್ರಾಗಭಾವಸ್ಥಾನಾಪನ್ನಾಯಾಃ ಪ್ರಾಗವಸ್ಥಾಯಾಃ
ಸ್ವೀಕಾರ್ಯತ್ವಾತ್ . ಅನ್ಯಥಾ, ಮೃದ್ಯೇವ ಘಟಃ, ಕ್ಷೀರ ಏವ
ದಧೀತ್ಯಾದಿನಿಯಮಭಂಗಪ್ರಸಂಗಾತ್ . ತದೇತತ್ “ಯುಕ್ತೇಃ

ಶಬ್ದಾಂತರಾಚ್ಛ" ಇತಿ ಸೂತ್ರವ್ಯಾಖ್ಯಾನಾವಸರೇ ಭಗವತ್ಪಾದ್ಯೈ-
ರಭ್ಯಧಾಯಿ . ತಥಾ ಚ ಪೂರ್ವೋಕ್ತಪರಿಷ್ಕಾರೇ ಪ್ರಾಗಭಾವಸ್ಥಾನೇ
ಪ್ರಾಗವಸ್ಥಾಯಾ ಏವ ನಿವೇಶನೀಯತ್ವೇನ ಉಕ್ತಪರಿಷ್ಕಾರಸ್ಯ
ನಿರ್ದುಷ್ಟತ್ವಾತ್ . ಅಧಿಕಮನ್ಯತಾನುಸಂಧೇಯಮಿತಿ ಪ್ರಾಹುಃ ..
ಅನಾದಿತ್ವಪರಿಷ್ಕಾರಾದವಿದ್ಯಾಯಾ ಯಥಾಮತಿ .
ತುಷ್ಯಂತು ಸುಧಿಯಸ್ವನ್ಯಗುಣೈಕಕೃತದೃಷ್ಟಯಃ .. 1..
ಐವಂ ವಾ ವಿನ್ಯಾಸಃ-
ಪ್ರೀಯತಾಂ ಗಿರಿಜಾಚಿತ್ತಸರೋರುಹದಿವಾಕರಃ .. 2..
ಇತಿ ಶೃಂಗೇರಿ ಶ್ರೀಜಗದ್ಗುರು ಶ್ರೀಸಚ್ಚಿದಾನಂದಶಿವಾಭಿನವನ್ಮಸಿಂಹ-
ಭಾರತೀಸ್ವಾಮಿಭಿಃ ವಿರಚಿತಃ ಅನಾದಿತ್ವಪರಿಷ್ಕಾರಃ ಸಮಾಪ್ತಃ .

Proofread by PSA Easwaran

—
Anaditvaparishkarah

pdf was typeset on August 30, 2023

—
Please send corrections to sanskrit@cheerful.com

